

БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ

ПРОЦЕДУРА ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА НАДЗОР НА БЕСА В БЪЛГАРИЯ И КОНТРОЛ НА ОРАЛНАТА ВАКСИНАЦИЯ НА ЛИСИЦИТЕ СРЕЩУ БОЛЕСТТА

Код: СОП – ЗХОЖКФ 13

Версия: 01

Страница: 1 от 5

Приложение към Заповед № РД
на изпълнителния директор на БАБХ

I. ЦЕЛ НА ПРОЦЕДУРАТА

Тази процедура регламентира начина на вземане и изпращане на проби от лисици за извършване на надзор на беса на цялата територия на България и на лабораторен контрол на оралната ваксинация на лисиците срещу болестта в районите с извършена ваксинация, и начина на докладване изпълнението на настоящата процедура.

II. ОТГОВОРНОСТИ И ПРАВА

Изпълнителният директор на Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ) по предложение на директора на Дирекция "Здравеопазване и хуманно отношение към животните, и контрол на фуражите" (ЗХОЖКФ) утвърждава със заповед процедурата за вземане и изпращане на проби от лисици, чакали и други съмнителни за бяс животни за извършване на надзор на беса на цялата територията на България и за лабораторен контрол на оралната ваксинация срещу болестта в районите с извършена ваксинация, както и за докладване на изпълнението на процедурата.

Експертите от дирекция ЗХОЖКФ актуализират настоящата процедура, осъществяват контрол на Областните дирекции по безопасност на храните (ОДБХ) за изпълнението ѝ и информират ОДБХ за резултатите и необходимите корективни мерки.

Началник отделите "Здравеопазване на животните" (ЗЖ) при ОДБХ контролират изпълнението на настоящата процедура на регионално ниво и предоставят ежемесечни доклади за изпълнението ѝ в дирекция ЗХОЖКФ при ЦУ на БАБХ в одобрен от изпълнителния директор електронен файл (Приложение 1). Началник отделите ЗЖ трябва да предоставят на официалните ветеринарни лекари флакони за кръвни проби за серологично изследване.

Официалните ветеринарни лекари поне веднъж седмично взимат проби от предоставени от ловците трупове на лисици или други хищници и/или събират проби, предоставени от ловците в съответните държавните горски стопанства и държавните ловни сдружения, следят за правилното опаковане и обозначаване на пробите и изпращат взетите проби в Националната референтна лаборатория "Бяс и контрол на ефективността от ваксинирането" (НРЛ - БКЕВ). Официалният лекар е длъжен да инструктира съответните държавни горски стопанства и ловни сдружения за мерките за био-безопасност при боравене с трупове на лисици, чакали и други съмнителни за бяс диви животни, за изискванията при опаковането и съхранението на пробите и да следи за правилното им приложение. При опаковането и изпращането на пробите трябва да бъдат спазвани следните изисквания:

1. Главата се поставя в полиетиленов водонепропусклив плик и се съхранява и транспортира при ниски температури (с охладители или под лед);

**БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА
ХРАНИТЕ**

**ПРОЦЕДУРА ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА НАДЗОР НА
БЕСА В БЪЛГАРИЯ И КОНТРОЛ НА ОРАЛНАТА
ВАКСИНАЦИЯ НА ЛИСИЦИТЕ СРЕЩУ
БОЛЕСТТА**

Код: СОП – ЗХОЖКФ 13
Версия: 01
Страница: 2 от 5

Съставил: 14.10.2015 г. Д-р Анна Здравкова Младши експерт, отдел „Здравеопазване на животните“, дирекция ЗХОЖКФ Подпис:	Проверил: 14.10.2015 г. Д-р Цвятко Александров Началник отдел ЗЖ Подпис:	Съгласувал: 19.10.2015 г. Д-р Дамян Миков Зам. изпълнителен директор БАБХ Подпис:.....	Прилага се от: 21.10.2015 г. Всичко стр. 5
--	---	---	--

2. За транспортиране на главата може да се използват и дебели полиетиленови торби, а ако главата на животното има издадени остри кости, тя се увива с няколко пласта опаковъчна хартия, след което се поставя в торбата. Полиетиленовата торба се завързва и поставя в по-голяма торба, като между двете торби се поставя лед. Така опакованият материал се поставя в картонена кутия, която плътно се облепва с лента от всички страни;

3. Отделните стерилни флакони с кръвни проби се опаковат към съответната глава и се поставят в хладилна чанта с охладители или под лед;

4. Цели глави могат да се транспортират в замразено състояние;

5. Пробите, взети от един официален ветеринарен лекар и донесени за изследване в един и същи ден в НДНИВМИ, гр.София да се изпращат с едно придружително *Писмо за изпращане на взетите проби за изследване*, съгласно Образец ЗХОЖ-28/Утвърден със Заповед № РД 11-30/08.03.2011 г. на изпълнителния директор на БАБХ. В писмото да бъде отразен броя и вида на изпратените материали (глави или глави и кръвни проби), които да са номерирани и описани при пълно съответствие.

В писмото се отбелязва датата и мястото (при възможност и географски координати) на отстрела, вида и възрастта на животното (под/над 12 мес.), името на ловеца (ЛРД, ДГС и пр.), ОДБХ, името на официалния ветеринарен лекар, както и допълнителна информация за контактни лица, ако има такава (одраскани и/или ухапани, олигавени). Пробите описани в едно придружително писмо да се опаковат в една пратка, на която най-отгоре да е посочено името на официалния ветеринарен лекар, ОДБХ и общ брой на изпратени проби, отбелязано четливо на пратката предназначена за НДНИВМИ.

6. Двете проби от една лисица (глава и кръв) трябва да са идентифицирани по един и същ начин.

7. Началник отделите ЗЖ предоставят на официалните ветеринарни лекари вакуум контейнери за вземане на проби кръв от отстреляни/умрели лисици и други хищници;

III. НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ:

Настоящата процедура е разработена в съответствие с:

1. Закон за ветеринарномедицинската дейност;
2. Държавна профилактична програма за задължителните мерки за профилактика и борба срещу болестите по животните, съгласно чл. 118, ал. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност;
3. Програма за контрол и ерадикация на болестта бяс в България.

**БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА
ХРАНИТЕ**

**ПРОЦЕДУРА ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА НАДЗОР НА
БЕСА В БЪЛГАРИЯ И КОНТРОЛ НА ОРАЛНАТА
ВАКСИНАЦИЯ НА ЛИСИЦИТЕ СРЕЩУ
БОЛЕСТТА**

Код: СОП – ЗХОЖКФ 13
Версия: 01
Страница: 3 от 5

IV. ОПРЕДЕЛЕНИЯ:

1. Мониторинг на оралната ваксинацията на лисиците срещу бяс (активен надзор в областите, в които се извършва орална ваксинация)

- вземат се двойни проби (глава и кръв) от отстреляни лисици от всички възрасти от териториите, в които се извършва орална ваксинация на лисиците.

Мозъкът се изследва за установяване на антигена на вируса на беса. Кръвната проба се изследва за откриване на наличие на постваксинални антитела, а същевременно се правят изследвания за наличие на биомаркер тетрациклин в зъби и кости, необходими за контрол на приема на ваксинални примамки. Стандартно се вземат проби от 4 бр. отстреляни лисици/100 кв.км. **Необходими проби за:**

а) изследване за наличие на антигена на вируса на беса (FAT) –от всяко отстреляно животно трябва да бъде взета мозъчна проба (до лабораторията се изпраща цяла глава, от която в лабораторията се вземат проби от Амоновия рог, таламуса, кортекса или продълговатия мозък, според изискванията посочени в OIE Terrestrial Manual 2014).

б) серологично изследване (ELISA) – кръвен серум, подходящи проби - от коремната кухина - 2-5 мл кървав трансудат (животното се поставя с гърба надолу, отваря се коремната кухина и от областта между диафрагмата и гръбначния стълб чрез спринцовка (без игла) се изтегля необходимото количество. Течността се поставя в стерилен флакон (вакуумконтейнер), който се надписва с пореден номер); от сърцето – 2-5 мл кръв. След разрязване на сърдечната камера, чрез спринцовка (без игла) се изтегля необходимото количество кръв. Кръвта се поставя в стерилен флакон (вакуумконтейнер), който се надписва с пореден номер;

в) изследване за наличие на биомаркер тетрациклин (TM) – зъби или челюстни кости от отстреляното животно (до лабораторията се изпраща цяла глава);

Всички проби, взети от едно животно, трябва да бъдат обозначени с един и същи пореден номер при опаковането им.

2. Активен надзор - вземане на проби от отстреляни лисици и чакали от териториите на цялата страна с цел надзор, гарантиране на свобода от болестта и идентифициране на нови територии, които да бъдат включени в програмата за орална ваксинация, при констатиране на случай на бяс.

Необходими проби за:

изследване за наличие на антигена на вируса на беса (FAT) – мозъчна проба (в лабораторията се изпраща цяла глава, от която в лабораторията се вземат проби от Амоновия рог, таламуса, кортекса или продълговатия мозък, според изискванията посочени в OIE Terrestrial Manual 2014).

3. Пасивен надзор – вземане на проби от съмнително болни от бяс животни на територията на цялата страна:

- всички намерени на пътя умрели лисици или чакали при пътно транспортно произшествие, както и други видове животни (домашни или диви);

**БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА
ХРАНИТЕ**

**ПРОЦЕДУРА ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА НАДЗОР НА
БЕСА В БЪЛГАРИЯ И КОНТРОЛ НА ОРАЛНАТА
ВАКСИНАЦИЯ НА ЛИСИЦИТЕ СРЕЩУ
БОЛЕСТТА**

Код: СОП – ЗХОЖКФ 13
Версия: 01
Страница: 4 от 5

- всички едри и дребни преживни животни, умрели на пасищата и такива, които са умрели във ферми, след като са показали нервни признаци;
- всички умрели в или извън населени места кучета и котки;
- всички диви и домашни животни (включително домашни любимци в приюти), които са показали съмнителни признаци за бяс, а именно:
 - ✓ променливо поведение (периоди на възбудимост и депресия);
 - ✓ проявена агресивност;
 - ✓ капризен и извратен апетит;
 - ✓ липса на страх при дивите животни от човек (навлизат в населените места);
 - ✓ страх от вода и невъзможност за преглъщане на храна;
 - ✓ слюнотечение;
 - ✓ парези и парализи (увисване на долната челюст и опашката, затруднено дишане), след което е последвала кома и смърт.

Необходими проби за:

изследване за наличие на антигена на беса (FAT) – изпраща се цяла глава от едри или дребни животни, от която в лабораторията по бяс се взема мозъчна проба, както е описано в Раздел IV, т. 1 а).

V. ИЗИСКВАНИЯ ПРИ ПОПЪЛВАНЕ НА ЕЖЕМЕСЕЧНИ ДОКЛАДИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАСТОЯЩАТА ПРОЦЕДУРА В ЕЛЕКТРОНЕН ФАЙЛ, ПРЕДОСТАВЕН ОТ ДИРЕКЦИЯ ЗХОЖКФ (ПРИЛОЖЕНИЕ 1)

Ежемесечно началник отделите предоставят на дирекция ЗХОЖКФ **електронен доклад** (Приложение 1) за изпълнението на настоящата процедура, който съдържа следната информация:

- месец, за който се докладва (1);
- област (2);
- населено място (най-близо)/землище, където е отстреляно/намерено животното (3);
- географски координати на мястото, където е отстреляно/намерено животното (4);
- вид животно (5);
- възраст на животното (над/под 12 месеца) (6);
- вид на надзора (активен надзор – мониторинг на ваксинацията в териториите, в които се провежда ваксинация; пасивен надзор на съмнително болни от бяс животни; активен надзор в региони, в които не се провежда ваксинация) (7);
- дата и номер на съпроводителното писмо, с което пробата е изпратена в НРЛ (8);
- данни за получения от НРЛ резултат от FAT – положителен/отрицателен за причинителя (9);
- данни за получения от НРЛ резултат от ELISA – положителен/отрицателен за антитела (10);
- данни за получения от НРЛ резултат от TMT – положителен/отрицателен за биомаркер тетрациклин (11).

В графите 1, 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11 от предоставения файл в Приложение 1 са създадени падащи менюта, от които да бъде избран възможен отговор, за да бъде попълнена необходимата информация.

СИГУРНОСТ ВСЕКИ ДЕН

БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА
ХРАНИТЕ

ПРОЦЕДУРА ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА НАДЗОР НА
БЕСА В БЪЛГАРИЯ И КОНТРОЛ НА ОРАЛНАТА
ВАКСИНАЦИЯ НА ЛИЦИТЕ СРЕЩУ
БОЛЕСТТА

Код: СОП – ЗХОЖКФ 13

Версия: 01

Страница: 5 от 5

VI. РЕГИСТЪР НА ВЕРСИИТЕ

Дата на издаване	Версия	Променени страници №	Вид на промяната